

המזכיר

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת. ....

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:
לשנה . . . . . 6 כתרין
לחצי שנה 3
לרבע 1.50

באשכנז:

לשנה . . . . . 7 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 8 כתרין — 8.50 פראנק.

הארסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מירעות או הזכרות לנפטרים
לפי גרל השטח.

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שני כתרין

גליון בוודד 12 הלר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כיו, שלא נרפס, לא יושב לבעלי.
המשנה מקומו עליו להודיעני מיד לא
רק שם מקומו החדש. כיו גם שם
מקומו הקודם.

מחיר שני אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 13 Stycznia 1905.

גליון ב.

הראשון 'שבת הרש"ה

הענינים בגליציה, לגרש את הענינים החדשים המתחרים בהם. עניני גליציה הם עתה בכחונת „עני המהפך בתרוה“ Timeo Danaos et dona ferentes (אני ירא מפני הדנאים גם כתרם מתנה) תהאונן עתה גליציה כפתגם הרומי. עניה זו היתה מנתרה לכתחלה על המתנה שקבלה מרוסיא.

אך הדבר נעשה ואין להשיב. כמעט כל פליטי רוסיא העניים, הנודדים בגליציה, אחינו הם ולא נוכל להתעלם. מתעלמים הם אחינו בארצות המערב. אספה רבה של כל התכרות והאוונגוציות הגדולות של היהודים נקתלה בכרלין, להועין מה לעשות לנודדי רוסיא ופה אחר החליטו כל הצירים, לכתתי תמוך את הנודדים בכסף, כי אם — בעצות. ולגליציה העניה יניחו אדירינו את התמיכה בכסף. כמה אלפים עניים מרוסיא מתעכבים פה ככל הערים ופרנסתם מוטלת על יהודי גליציה העניים ולא על העשירים. עשירי גליציה גם הם רוצים לעשות בבני גילם כמערב, בבוא אליהם גרים מרוסיא, הם מנסים לתת להם עצה, לשוב לארצם ולנפול בידי הורגיהם ולכלי הפל עצמם על הצבור. אבל כלל ישן הוא, כי לעני אין מהסור בעצות, הוא דורש תמיכה ממשית, הוא רעב ובעצות לא ימלא קיבתו הריקה. ועניי גליציה נותנים, מאבילים ומשקים ומקציעים גם מקום ללון, כי מי כמוהם יודע את נפש העני.

אכל עד מתי? עד אנה ישילו חברותינו הגדולות את כל העול על עניי גליציה. בעת שלום

והמתפור בעולם, את החלקים הנאים לה והדומים אליה, בהיותם מינה. אמריקה צריכה לחמר בני אדם חרוצים, לידים שוקדות ותשיגם מן הפלטים; אנגליא ואשכנז, אוהבות הכצע, הצמאות לממון, תקנהנה חלקם כמוזמנים, כסף עובר לסוחר; צרפת אוהבת עסקים קלים, נשך ומרבית ותשיגם ברמות שטרות המלוה החדשה.

וארצנו גליציה גם היא לקחה חלקה מהחמר המתפוצץ בה-געש, המרחף והמטלטל בעולם ומה נאה לה חלקה, מה דומה לה גורלה! כיינה עניה היא והמון גדודי עניים מרודים נפלה לר כנחלה מהארץ הנועשת והמתפוררת החת יושבית. בחר עניא אולא עניותא! יש מדינות המתמלאות מחרבן שכנותיה. אם תנהל יפן את הנצחון, או בלי ספק יעבור כל מסחר אויז המזרחית ליפן. תחת שרוסיא הספיקה עד כה סחורות למורה אויז, הספיק עתה יפן, תחת שרוסיא השפיעה השפעה מדינית על חינא ועל קוריאה, תשפיע עתה יפן, שתהיה מעתה גברת ממלכות אויז. אחרי הרבן פולן וטירקיא וכשנים האחרונות אחרי הרבן ספרד התמלאו כמה ארצות שכנות מהרבנן. גם גליציה שכנת רוסיא התמלאה כבר מהרבנן שכנתה הגדולה. ערי גליציה מלאות אביוני רוסיא, ורבות עניינו, ילידי הארץ מכישים עליהם בעיני חשד: למה אלה באים להתחרות בנו בלהם העצבים? אין הנדבות כביכל מספיקות להשביענו ולתת לנו צרכינו והם באים להוציא פתנו הצרה מפינו? וכבר נשמעו קולות ממנה

עד מתי?

בהתפרץ הר-געש ויורוק להבות אש וזרמי אפר בוער השמימה, או ימים רבים יראו את עקבות החמר המתנשא מכמן האדמה באופק הרקיע גם בארצות רחוקות מאד „בקצה השמים“. בקצה המורה מתחוללת מלחמה גדולה ועצומה, שהביאה שואה רבה על כל העמים, אשר בממלכה הצפונית הרחבת. מאה אלף חללים כבר נפלו, מלכד רבבות חולים ונפצעים ומלכד מיליארדי הכסף, שהלכו לאבדון ורבבות הרעבים הנועים בענים, מאין עבודה ומשלח-יד עקב המלחמה. אפון רב ועצום, שאין דומה לו.

אכל לא רק ברוסיא ירגישו הכל את תוצאות מלחמת השוא הזאת, כי-אם גם בכמה ארצות רחוקות ממנה. לאמריקה יגיעו פליטי רוסיא והיותם שם תרגש לרעה או לטובה בקרב הארץ החדשה. לאנגליא יגיעו רובלי רוסיא בעד פחמים וצרכי ספינות. לאשכנז יגיעו מיליוני רובלים בעד תותחי קרופ, בעד כנדים, מיני מזון ויתר צרכי המלחמה. לצרפת יגיעו שטיי רוסיא החדשים והשלחנים בפאריז יחליפום בזהב ויעשו עשר גדול ברבית הגבוהה, שישומו על שבמי הרוסים הרחבות. לכל הארצות יפול חמר הר-געש המתפוצץ בארץ מורה השמש. הכל יקחו חלקם.

ומה גדול כה המושך של כל מדינה ומדינה, כל אדמה תמשוך אליה מן החמר, המתפוצץ

מהיי משפחה.

האב יושב לו על פנקסו. בוחב, מוחק, מציין ציונים, רושם רשימות ועושה חשבונית. שקוע הוא בלו בהמון מספרים, כל חמשת חושיו מתכוננים, לתפוס את מהותם ולעין כס, ורוקדים הם לפני עיניו כשרים, ומנקרים במחור כעדת יתושים.

כל היום יסיבב ויעש עסקים שותף לעסק זה, סרסור למסחר זה, קונה מפלוני ומוכר לאלמוני. עתה בערב הוא יושב לאור העשיית אל השלחן, רושם תוצאות כל הענינים והמאורעות הרבים של היום, ומתחשב עם פנקסו, שכבר בלה מרוב שמוש ומשוש. וזו ידירו ורעו האחד המיוחד. ידיר זקן, שקבל ומקבל בסכלנות רבה את כל מעשיו. הניר המקומט הלז כמעט שחדש נעורים כרגע, שרשם בו בעליו כרוח צוהלת את „הרווה“, וכמעט קפצה עליו עוד זקנה יתירה בשעת שנראתה השורה האחרונה מלאה יאוש. בשנמצא שכר בפנקס הביט עליו בעריו בהנאה רבה וברחב-נפש, וכשנמצא הפסד מיד נקמט המצה והיד דפדפה בלי הרף את הדפים העלובים ושותקים. „אפס! זהו אגוז עגול וקשה, זהו מספר ארור!

זולתו לא ראה איש מעולם את הכתוב ורשום שם. הוא „סוד“ מסחרו. שם נרשמים החובות, המגיעים לו מן הישנים עד החדשים, ושם מסידרים השלומי חיבותיו הוא כל ימי השנה: „אני חייב כך וכך

פיריטון.

אין עצה.

יועצים טובי לב לא יחסרו לך
במצוקתי ובמצבתי המר;
כי אקח מקלי ותרמיני
הם אומרים, ולעזוב מקומי הצר.
ועצתם זאת, אם גם היא מרה,
אין לפי שעה טובה ממנה;
הבה, אך אמרה פיהם בעת צרה,
אדר למחנה, אוכי אמצאנה!

אם מקד אין לך לזאת אדענה,
הן איבי יתנו לך מקרות הנם;
אך גם תרמיל אין, קזאת אדאנה.
איה היועצים? איה הנם?

איצי שפארער

לאחרים — ולי כניע כך וכך מאחרים; זה היה הקוטב, שעליו סבכו כל המסחרים. הון-יסידי הסר לגמרי — והחסרון הזה היה סיד גדול, שרק הוא והפנקס ידעוהו...

בשעה שהאב מתעמק בפנקסו יושבת האם ואורגת פוזמקאה בחשאי. המחמים מהרוצצים ומתחבטים במהירות נפלאה, ושורות שורות נגמרות יוצאות, כמתחת מבונה. זאת היא עבודה קשנונית, השאית, מעשים פעוטים המצטרפים לחשבון, התכלית אמנם לא גדולה ורבה — הלא רק „פוזמקאה“...

כל היום איננה יושבת לנוח על הספסל. הבשול דורש שעות, נקיון-החדר והכלים גם הוא מוטל עליה, והחליכה אל השוק גוולת זמן; מלכד אינו שיחה קלה המודמנת כלאחר יד. מהאוננת היא עליו בשעת הבשול, שאינו מוחיק לה „שפחה“, ומתרגזת היא בשעת הליכתה אל השוק, שאינו נותן די צרכה בכסף, לקנות ביד פתוחה. האם „מנחותי דרגא“ היא? בעלה ב"ה סוחר, באחד הסוחרים הנכבדים — ובוודאי מרויה הוא הרבה, אבל „קמצן“ הוא... כהגיע הערב יושבת היא עיפה מעמל היום כפנה חצי-אפלה, לוקחת את הפוזמקאה, ואצבעותיה אורגות במבונה. מוחה אינו חושב גדולות, מתעסק הוא רק בשאלות רגילות ושוות תמיד: מה תכשל למחר, ואיך התפור ע"פ נוסח חדש את שמלתה הישנה...

סניגור אחר ולא אבו לקבלו. — בקשה ממשלת רוסיא, לשפוט את היהודים בהומל ולא שפטה רק את עצמה, גם במלחמתה במזרח הרחוק בקשה הממשלה החמאה, לגזול ארץ מידי זרים ולהכניע עמים תחתיה והנה גזלו שונאיה ארצות מידה ויכניעוהו. כן דרך הרשעים בכוא יומם והשעה המשחקת להם הגיע לקצה.

בסוף מאמר "המבטא הספרדי" בגליון הקודם נשמט כמעט שם הכותב אברהם אפפעלנרין.

מהעולם הציוני

אספת הועד הפועל הגדול. ביום ג' וד' לח' היתה בוין אספת הועד הפועל הגדול, להועץ על אדות הקונגרס הבא, על זמנו ועל צורת ההסתדרות, שעל הועד הפועל להציע לפני הקונגרס, וגם על אדות פעולות התנועה הציונית עד כה, וביחוד על אדות ההשתדלות אצל ממשלת רוסיא, להתיר אספות ציוניות. המורשים, שהתציצו לפני המנסטרוים לעניני הפנים, הנם שבעי רצון משליחותם. הועד הפולטימי, שנקבע אחרי מות הרצל לא פעל הרבה, אחדים מהם לא קכלו כלל את כחיותם. בדבר ההסתדרות גמרו להציע לפני הקונגרס, כי גם להבא יהיו שני ועדים בראש ההסתדרות הציונית, אחד גדול מפורז ככל העולם ואחד קטן, שעל כל פנים שלשה אנשים ממנו ישבו בעיר אחת ושם יהיה מקום הלשבה המרכזית. מהרצאת חברי הוה"פ יוצא, כי התנועה באשכנז וכאוסטריא התקדמה ותרחה את גבולה והמפלגות האחרות כבר התחילו להתחכם אל הציונית בכבוד ובהדרגה. — כ"כ צירים השתתפו בישיבות, שהתחילו ביום כ'. החברים המערביים השתדלו להעביר את מקום המרכז מוין ללונדון יען שם עתה נקודת-הכבוד של התנועה הציונית ושם גם עובדים חרוצים מדיניים. הצירים מרוסיא התנגדו לחפץ הזה, כי ראשית, רחוקה לנדון מאד מרוסיא ולא יוכלו להשתתף תמיד כישיבות ולפעול עם המרכז ושנית יראים הם מפני גרינברג, העושה הכל מדעת עצמו למורת רוח חכריו ושלא מדעתם. בדבר משלוח התיירים לאפריקה המציא כסף להוצאת הדרך מאיזה מקום זו וימאן להגיד מאין. הוא אומר רק שאשה בלתי יהודית נתנה חלק גדול מן הכסף. הקצפה גדול על גרינברג. נגמר להביא את תוצאות המשלוח לאפריקה לפני קונגרס מיוחד, שישב לרוץ מיד אחרי הקונגרס השביעי, אחרי בחירת הראש והועדים. נורדא לא יקבל את הכחירה, לא בתור ראש ואף לא בתור חבר הועד הפועל, אכל יפעל גם בלא זה. וואלפסאן הוא לע"ע הקנדימ האחד לנשיאות ההסתדרות וגם נשא מנאם בישיבה בתור קנדימ. את תוצאות המסע לאפריקה יפרסמו חדשים אחדים לפני הקונגרס, למען יהיה פנאי לצבור להתוכח בדבר ולבררו ולדעת מה לעשות בקונגרס.

בגד בוגדים. היהודים המתכיללים בנייהם הלשינו על הציונים לפני מנהלי האשכנזים החפשים בדעות. כי הם הציונים, שונאים לאשכנזים, וכגלל זאת אסר ראש המפלגה האשכנזית הזאת על העתונים הנשמעים לו להדפיס ענינים ציוניים. על זאת קנא הציוני ד"ר מרגליות מטפליין להאמת ויערוך מכתב את מנהל האשכנזים ד"ר עפינגר, בו הוכיחהו על התערבו בריב אשר בין הציונים ובין פושעי ישראל. ויוביח לו כי הציונים נאמנים לאשכנזים אכל אין חפץ להם להתערב בריב הלאומים באוסטריא.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. אחד מפרנסי הקהלה ערך שאלה אל נשיא הקהלה, מרוע כגלל מקרי מחלה-הכהרות (מאזעון) אחדים הוציאו ממחלקת הילדים בבית החולים היהודים את כל הילדים, אף אלה שאינם מנוגעים במחלה הזאת? ילדים חולים הוציאו מביה"ח ביום קור חזק. כחקרי אחרי מקור השאלה הזאת נודע

הפועלים העברים, למצבם החמרי ולמצבם הרוחני, תורם לדעת, כי גם להם איזו מטרה בחיים מלבד טובת עצמם, העמול, להרים את הפועל העברי משפל מצבו האי-אנושי ולעשותו לאיש וליהורי גם יחד. ער היום לא היה להפועל העברי שום מושג מיריעות העולם, מן הכלכלה, מן איזה רעיון אנושי כללי, ואך טובת עצמו היתה לנגד עיניו, היא היתה המטרה הראשית בחייו, וגם כאשר נתן לו מנוח מעבודתו, לא היה את נפשו להתלמד, בי אם התגולל בבתי-המרוח, ויתהולל או שחק בקלפים ועוד כאלה. אולם עתה נשתנו הדברים; התנועה "פועלי ציון" השתדל, לרומם את רוח הפועל העברי, וחובה עקרית שמה לה המפלגה הזאת, להשיג בעד הפועלים זכויות מיוחדות, כמו לקצר את שעות העבודה, להקל מעליהם את עול נוהגי העבודה, להורות את אלה האחרונים, כי גם הפועל הוא אדם ואסור לעבוד בו כמו בכהמה. ואת השעות הפנויות מעבודה, אשר ירכשו להם דפועלים במלחמה בבדה לא יבלו כאכילה ובשתיה וכשחוק, כי אם ישתדלו להתלמד ולהשתלם ביריעות התכל, בחכמה ובמדע מפלגת "פועלי ציון" תיסד אנודות, ללמד את הפועלים את השפה העברית, את דברי דברי ימי ישראל, ידיעות היהדות וידיעות כלליות, עד שיש לנו היום פועלים, שהשגותיהם על התכל ועל שאלות היום הנה כמו של אחד המלומדים, הרבה נשקף מהתנועה הזאת לא רק להפועלים בעצמם, כי אם גם ליהדות כלה, כי תחת אשר עד היום היתה מפלגה הפועלים, כאבר המדולדל באומה הישראלית, כי הם לא שמו לבם לטובת האומה, וגם האומה לא שמה לב אליהם, — יהיה לנו היום פועלים מלומדים, יודעים ערך עצמם, אזרחים ישרים, ובנים נאמנים לעמם, וכהם יוכל ישראל להתפאר.

רישא משה ויעזענפעלדה.

משפט הומל.

שני חדשים ישבו השופטים הקיסריים כהומל, לשפוט את היהודים המוכים ביום הפרעות בעוין התנפלים על הרוסים להכותם, כי כן חפצה הממשלה הערצית, להפוך את הפרעות נגד היהודים לפרעות נגד הנוצרים. בזרון וברשע גלוי ברה הקטיגור מלכו מעשים שלא היו ויערוך כתב אשמה נגד יהודים, כי התנכלו ימים רבים להנקם בנוצרים על זבח קישינב. סניגורים גדולים נוצרים ויהודים, עמלו שני חדשים כשקידה מפליאה, להאיר אור על המעשים שנעשו ולהוכיח כזבי הקטיגור, והשופט היושב כראש הניח להם מכשולים, עבר על החקים, ענה את הדין ויצער את הסניגורים ויחסים בזרון אה הדרך בעד האמת. כלי רגש כושה הטח את המשפט וכמעמי משפט סדום לא נתן לברר את הדבר, הסניגורים סבלו במתינות ויכבשו כעסם ולא נלאו לנסות כאלפי החכלות, למצוא פתח דק שיחדור מעט אור אל מהלך המשפט והיושב כראש שמר גם הוא בשקידה נמרצה, שלא תמצא לה האמת דרך. סתם את פי עדי אמת, לא נתן לסניגורים לשאלם ולדרוש מפותם, למען ישאר דבר המשפט כחפץ הקטיגור והמיניסטר למשפטים, כי היהודים צדו ימים רבים לעשות זבח בנוצרים וילמדו ידיהם לקרב, למען יהרגו בשונאיהם וכן עשו ביום כ"ט לחדש אוגוסט, והפרעות נגד היהודים ביום א' ספטמבר היו רק השבת. נמול מצד הנוצרים. ביום 3 לח' עמד העד שוסטאו, להעיד לטובת היהודים וכאשר קכש לספר את סדר הפרעות מיום כ"ט אוגוסט, שגם אז הכו הנוצרים ביהודים ויבוזו רכושם, לא נתנהו היושב כראש, כי-אם דרש, שיספר רק מיום, א, ספטמבר. הסניגור רגזר חקר את העד על מעשי יום כ"ט אוגוסט והיו"ר השתיקו. אח"כ בקש הסניגור הנוצרי סוקולוב שנית לחקור את העד ויגער בו היושב כראש ויגרשהו מן הכית בחרפה. את המעשה הזה מצאו כל הסניגורים כפגיעה בכבודם ויחלימו להתפטר כלם ולהניח את המשפט באמצע. לפני צאתם הוכיחו את היושב כראש על רשעתו ועל עוות הדין. היו"ר בקש להעמיד לנאשמים

בעד ידיעותיהם. חיי השבויים הרוסים ביפן נעימים מאד, הרבה יותר מאשר בלשכות הצבא ברוסיא ולא היה לרוסים לירא מאומה מפני השבי, כאשר התראו פנים הגנראל סמסל והגנראל נוגי (שר צבא יפן) הגיד סמסל לנוגי, כי הסבה האמתית למלחמה היא, כי לא הכירה ממשלת רוסיא את כח יפן. הנה זה הודאת בעל-דין, אמנם הטעיות והבערות והחשך מורידים את יוסיא לבאר שחת. היפנים לא קבלו על עצמם את המלחמה ברוסיא רק יען ידעו את רפיון רוסיא ואת שגיאות מלכה ושריה. — עתה נודע כי עד היום האחרון לא ידע הצאר, כי הצי הבלמי לא יוכל להחיש עזרה לפורט-ארטור בעוד מועד. עד הימים האחרונים הטעו שרי רוסיא את הצאר, כי עוד מעט ויופיע הצי האדיר מים הבלמי לפני פורט-ארטור ויך את צי יפן ויחריבנו ויגאל את המכצר. רק לפני השבר נודע לקיסר רוסיא, כי הספינות הבלמיות נעצרו אצל מאדאנאסקר (אי נדול צרפתי במזרח אפריקה) ולא יכלו ללכת הלאה, כי נשברו כמה ספינות. יפן כבר הכינה חומר רב לבצר את פורט-ארטור, לעשותה למבצר הראשון במזרח אזיא ולחוף אניתיה. ברוסיא בפי הנראה נחלש עתה החפץ להלחם, עד טפת הדם האחרונה. הכל דורשים שלום, ואפשר מאד, שיבא השלום בקרוב ורוסיא תותר לע"ע על פורט-ארטור ועל מאנדשוריא הדרומית ובלבד שישארו בירה וולא-דיבוסמוק וסאחאלין, אף על פי ששלחה רוסיא חיל חדש למזרח ובימי דאביב יהיו לרוסיא כשמונה מאות אלף איש במזרח אזיא ולמרות הצי החדש שהבנה דוסיא, כאופן חדש, עד שתהיה הממלכה האדירה הראשונה במזרח אזיא. אחרי השלום תשאף רוסיא ימים רבים לנקם. אכל השאיפה תשאר ירק, "האזה המימה" עד שתחלש, כמו שנשארה היום שאיפת צרפת לנקם כאשכנזי אכל אפשר עוד יותר, כי יפן לא הסתפק עתה כמה שככשה ער כה ולא האבה לעשות שלום עד שהכבוש גם את מוקדן בירה הארץ, את וולאדיבוסטוק ואת החוף החזק אשר שם וגם את האי הגדול סאחאלין, כי כידוע תבא התאווה בשעת האכילה.

על המצפה.

פועלי-ציון. בשם הזה התעוררה כימים האחרונים הנועה חדשה בציונות, תנועת הפועלים העברים. אשר הסתדרו והיו למפלגה בפני עצמה. הכלית המפלגה הזאת היא לעבוד לטובת הציונות והיהדות ולהיות יהודים גמורים, ויחד עם זה לדאוג למוכת עצמם, להגן על זכויותיהם, אשר יגולו מהם כעלי הכים. התנועה הזאת היא תנועה רבת הערך וראוי לשום אליה לכ גם בעתונות העברית ולדון על אדות התוצאות הטובות או הרעות, אשר תוכלנה לצמוח ממנה להתנועה הציונית ככלל, ולהפועלים כפרט. בראשית כל ראויה המפלגה הזאת לתהלה על תהה מקום ירגשות יהודיים גם לאלה מהיהודים הנוהים אחרי הוויציאליסמוס, ואשר חשבו את התנועה הציונית לקאפיטליסמית-ריאקציונרית וכדומה, אשר שום עממי רדיקלי לא יוכל להסכים לה, ואדרבה נכון להלחם כה ולהשכיח עבודתה. עתה, בהקצף פועלים יהודים רבים תחת דגל ציון באגודה מיוחדת, נוכחו לדעת, כי שגו, כי הציונות היא לא קפיטליסמית ולא סוציאליית, הציונות הוא תנועה לאומית, הסובלת ומאחדת את כל מפלגות העם היהודי לשאיפה אחת ולעבודה אחת, היא תחת ישראל על אדמת אכותיו. מלבד מה שהרויחה הציונות בפועלים, שהתאגדו כמפלגה "פועלי ציון", חשיכות גדולה לתנועה הזאת, בגלל התועלת, אשר הגיע ממנה להפועלים עצמם. התנועה "פועלי-ציון" למדה את הפועל העברי, להכיר ולדעת את ערך עצמו, תודיעהו כי גם הוא בין האנשים יתחשב, וכי לא נופל ערכו מערך האנשים אשר אינם פועלים. היא, המפלגה "פועלי ציון", תדאג לאחרית

מן האדמיניסטרציה שר המצפה

מגליון א' מהשבוע שעבר לא נשאר לנו אף עקב אחד: לכן נבקש מאת קוראנו שאינם מאספים את הגליונות, לשלוח לנו את הגליון שהוא וירשמו שמותיהם על המעטפה ותמורתו נשלח לכל אחד חוברת שוה כסף.

ארגו מכתבים

יושבה: סלה במאמר ארוך כזה ע"ד חברתכם הקטנה וע"ד ראשיה, שהבטיחו ואינם מקימים, לא נוכל למלא את הגליון. קרא אתה את הדברים באזניהם. שג' בל' "מיובשבטי" יבא השני לא. - כתבי משטמה: הענין ראוי לדבר עליו, אבל הסגנון אינו ספרותי. - ד"ר ר. ב. כ. בשבוע הבא. - א"ד: השאלות הן מופרכות מעקרן והנך יודע תשובותיהן ולמה להדפיסן? - מרגליות ב.ב.: לובאנסקי בקראקא. - מ"ש פו: אם רשיון לך למכור גם זה, אל תירא - ש"ש: בשבוע הבא. - מ"ה נ: לנכות לנו. - יב"ש מ. פנה לך אל סוכן המודעות M. Dükes בוויין, כן האדרסה ורא יותר, - מ"ו ר. עד מ"ו מערק. - יא"ר ב.: תורה, רק הדר' חכם. - ל"ב ב.: שלם לזה או לזה ותשיג. - יה"ה ב. חבר מרחוק קשה. חרל לצאת.

על ההנהגה הציונית, שלא תשתדל להסיר חרפה מעל ישראל. מהחשש, שמא יתרכו שם עניים ולא עשירים אפשר לדעת הכותב להנצל, כאשר ישב בא כח הציונים בקונסטנטינופול ועל פיהו תתן ממשלת טורקיא רשות ליהודי להכנס או תמאן. הכותב העיר בזה על דבר בזמנו. בימי ליאו הי"ג ברומא ופלעהווע בפטרבורג, לא היה אפשר להשתדל בזה, כי שניהם עינם היתה רעה ביהודים וע"פ האב ברומא וממשלת רוסיא נאסר ליהודים להאחו בא"י. עתה אפשר מאד להשתדל לבטל את הגזרה. ענקים. רב החובל קריסטיאן יענסען מהספינה "סיליקון" נסע שנה שלמה בים הקרח הצפוני, בשובו לפילאדלפיה ספר, כי בקצה דרומי מערבי של האי הגדול גרנלנד פגע בענקים. הקטנים שבהם ארכם שבע רגלים והגדולים תשע. צבע פניהם כמראה הנחשת, בתושבי אמריקה, שידמו להם גם נשאר הדברים. ברמיזות הגידו, כי סערות עצומות בפנים האי הגדול שלמלום אל חוף הים. הרנים, היושבים על חפי האי, מגידיים, כי העסקימות היושבים על שפת ים הקרח ידעו מן הענקים האלה זה כמה. עד כה החזיקו הכל את יושבי פטנוגיא, בקצה רום אמריקה לגדולים בכל בני האדם, אשר על פני האדמה. שם שביחים אנשים גבוהים שש או שבע רגלים. מענקים בפנים האי גרנלנד לא נודע עד כה.

לא עשו רוח בין התבות, הוצרכו לשנות צורת כל אות בסוף התבה לסמן הפסק, כמו שעושים עוד היום בכתב הערבי. ואח"כ, כאשר התחילו להפסיק בין התבות, חדלו לשנות צורות האותיות בסוף. לאחר זמן מצאו כתב עתיק בן שורות אחדות ובו נמצאו במקרה חמש האותיות מנצפ"ך בסוף התבות בצורותיהן הקדמוניות ובהקירם כל דבר עתיק "חזרו ויסדום". ולזה לפי דעתו רמזה אולי הגמרא "יזכחום ויחזרו ויסדום". (שבת כ"ד) ע"כ. אם להשערה רחוקה כזו אנו באים, יש השערה קרובה מזו. כי באמת עקר צורת מנצפ"ך היא הצורה שבסוף התבות שלנו ובאיוה זמן קרמון נהנו לחבר את כל אותיות תבה אחת לחוברת, כמו שנהוגים בכתב הערבי ובמורסיב האירופאי ורק מפני שכחש האותיות האלה קשה החבור עם האותיות שאחריהן, בהיותן ארוכות מהן והמ"ם הסגורה ג"כ אינה בת חבור. ע"כ עשו באמצע התבות ובראשו צורות מנצפ"ך בפופות לצד שמאל, למען חבון על נקלה עם האותיות רבאות אחריהן. את יתר האותיות אפשר על נקלה לחבון זע"ז ולא הוצרכו לשתי צורות.

ויולנה עיר ספרותי. ברשויון ממשלת רוסיא ויפיעו מעתה בוילנה העתונים היומיים "הזמן" ו"דער טאג". שהתחילו לצאת כפטרוברג ויפסקו. עלבון לאמי. כישם הזה בא בשבוע הזה מאמר ראשי ב"הצפה", שבו העיר הכותב על העלבון, שיסבל העם היהודי מגזרת אסור הבניסה לא". "לכל הגדרים והאסורים (שאסרו על היהודים לשבת באיוו מדינה) יש למצער צורה נמוסית, אין החקים מטמלים כיהודים, אלא ב"זרים". אבל באסור בניסת היהודים לא", הנוהג זה כ"ה שנה, מחללים שם ישראל באופן גלוי. הכותב מתאונן

הנני מברך בשם כל בחורי הקויו פה מארגוב כברכת מ"מ את מר מנחם וואסערמאן לארומי עב"ג בת ה"ר חיים ענגלארד מביעמש. ישראל פערלשטיין. הנני מברך מקרב דבי את מר צבי מעלער לכלילתו: עב"ג מרת רוזא בענדיל וגודב חמשים הלר למה"ל. משה לאנדא.

לאוהבי ומכבדי שלקחו חבל בשמחתי כהננת הס"ת, אשר בתבתי ואשר ככרונתי בנרכתם, אניע בזה את תורת העמוקה ברנשי כבוד קרמן בלום סוחר י"ו.

אהנע האנקורעניץ

מאכע היעמיט בעקאנט, דאסם איך מיר איינע נייע כשרה זעלכוואארען-פאבריק איינגעריכטעט האבע, מיטעלסט דאמפפבעטרייע, מיט דער נייעסט מאדערנסטען מאשינען, ערצייע וואונדער שעהנע פרימא סאלאמי, וועראנעזער, ברוסט, שינקען & קרענוויירסמעל אזויו, פערזעהען מיט הבשר של הביד"צ דפה ומכמה גאוני זמנו, מיט שמוינענד, נאכשטמע הענדען בילליגען פרייווען. אויף וואונש ווערען בייא דער ערסטען בעשמעלונג אויך הכשר ביגעפאקט. פרייוע אב פשעמישל געגען נאכנאהמע, בייא אכנאהמע פאן מינדעסטענס 5 קילא.

Table with 2 columns: K. H. and פער 1 קילא. Lists various products and prices.

פערפאקונג בייא פאסטענדונגען 12 העללער, בייא באהנענדונגען 24 העללער. בייא גרעסערען באהנענדונגען פראנקא באהן עט אויך פראצענטע געוועהרט. Hirsch Steiner, ul. Jagiellońska 7, Przemysl.

קאנצערט-גראמאפאן אונד פאנאראף

רעיוגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אויטערצייכעטעס ספעציאלהייט צו בעציעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-פאן, מיט 5 פלאטטען גראטים, נור 40 פאראצוגליכער פאנאגראף, מיט 5 וואלצען גראטים, נור 8 90 פא. פרייוקוראנטע גראטים אונד פראנקא. ערסטע ספעציאלהייט פאן עכטען גראמאפאן אונד פאנאגראפען ען גראס עט ען דעטאיל. Josef Wechsler, Krakau und Warschau. (in Krakau: Grodgasse 71).

Advertisement for 'Kaufmännischer Fern-Unterricht!' (Commercial Distance Education). Includes text: 'נאכשטע הענדע לערהאפאכער קאנגען פאן יעדערמאן אהנע בעזאנערע פארקעננטיכטע איב ברעפעליכען וועגע נרינדליך ערערנט ווערדען: 1. דיטשע שפראכלעהרע 2. האנדעלסקארעספאנדען 3. איינפאכע בוכפיהרונג 4. ראפעלטע 5. אמעריקאנישע 6. לאנדווירטשאפטל 7. פאבריקס- 8. כמאק- 9. קויפמאנישע רעכנען 10. וועכסעל-לעהרע 11. שאנשרייבען 12. קאמפאזיט ארייטען 13. ווארענקונדע 14. האנדעלס-געשיכטע 15. וועלטגעשיכטע 16. פאקטוויירטשאפטסלעהרע 17. געאגראפיע 18. סטיליסטיק 19. נאטורוויסענשאפט 20. געאמעטריע & אלגעברא 21. סטעגיאגראפיע (גאבעלס. 22 (שטאלצע-שריי.) 23 (לעהמאן) 24. דעבאטענשריפט (לעהמ.

יצא לאור "האשכול" כך חמישי הכרך הזה מחויק עשרים גליונות ברפים וכו באו העינים האלה: א פני הדור מאת העורך; ב הכניא (שיר) - יחזקאל לעוויט; ג לשאלת הישוב - איינינר נ. נ.; ד) אנשי השם בח"ן - ד"ר ש. רובין; ה) הירדן (שיר) - א. ליבשיצקי; ו) אשר גינצברג - ד"ר ש. ברנפלד; ז) בין איש לאשתו (תמונה) - ש. ל. ציטרון; ח) ר' אברהם אבולפאסא - העורך; ט) שושנה (ציור) - ר. בריינין; י) ר' יוסף קולון (מהרי"ק) - ש. א. הורודצקי; יא) ל"ג בעומר (ציור) - מ. ד. ברנדשטער; יב) קינה - יחזקאל לעוויט; יג) ר' נחום מוקולוב - ז. עפשטיין; יד) אכפתור רצוארון (ציור) - צהיר; טו) תנו לי חיים (שיר) - א. ליבשיצקי; טז) התמימים (ספור) - שמעון יושקביץ; יז) יושבי א"י ושכניהם - ש. מ. לור; יח) לתולדות השמרונים - ד"ר גלבשוין; יט) מעלות נשים (שיר) - מדרכי סטרעליסקער; כ) ד"ר משה פרידלנדר - המביט; כא) הנר הכבוי - י. פרינוף; כב) השכור - אברהם לבנסארט; כג) המהדורא כתי' פחד יצחק - ד"ר מרגליות (פלורנץ); כד) מפנקאות ישנים בווידברים - ד"ר לעוויטסקי; כה) האספו (שיר) - יחזקאל לעוויט; כו) חולם הגישו - ד"ר אכסנדר; כז) משה או משוי - י. שטיינר; כח) קרא כפשטיה - הניל; כט) פירודים - ג. ש. ליבאוויטש; ל) תכלית מעשה שמים וארץ - ש. אלכסנדרוב; לא) שברי לחות - פ. ה. וועטשטיין; לב) אגרות בקרת - אברהם עפשטיין; לד) תשובה מאהבה - ד"ר גריהוט; דה) מאמר בקורת - ה. ד. פרידברג; לה) דקדוקי סופדים; לו) יריעות ספרותיות (ל) רשימת ספרים חדשים. מחיר הכרך החמישי הוא 1.30 פא. מחיר כל חמשת הכרכים רק 5 פא. להשיגו אצל העורך והמו"ל: Rabbiner Dr. I. Günzig, Boschitz (Mähren)

כשר נייפטע כשר
 קראקויער זעלבוואארען-פאבריק
 מיט דאמפּפּערייע
Gartenberg & Gebr. Gronner
 KRAKAU, Krakauergasse Nr. 33.
 ערצייגט דיא שיענסמע סאלאמי ווער-
 געזער, ברוסט, שינקען, רויך עט קרעני-
 וויסמעל א. ז. וו. עמפּפּיעהלט
 צו בילליגסטען פרייזען.
 אויף פּערלאנגען ווירד פרייזקוראמע
 עט הכשר איינגעשיקט.

נאך דעם בראנד אין
 דער שווייץ

 פּערקויפּע איך איינע עכטע
 וילבער-אוהר אום 4 50
 עבענווא איינע לאנגע זילבער-
 קעסטע אום 1.25 א. פּר.
 נאכנאמע: זאלאנגע פּאר-
 יאטע רייכט.
Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60
 Uhrmacher & Juwelier
 אויף פּערלאנגען זענען פרייזקוראמע גראטע
 & פּראקא.

עפירעפּסי
 לחלי-הנפילה ר"ל, שבץ (קראמפּף) ולמחלות
 עצבים אחרות ידרשו ספר מיוחד לזה ויקבלו
 בחנם פּראקא ע"י
Privil. Schwanen Apotheke
 Frankfurt a. M.

יצא לאור ספר
כמו השחר
 הערות מאירות, כשחר עולות, בסוגיות
 הלכות ואגדות, מאת ה"ח המפורסם
 מו"ה נתן נטע סג"ל לנדא
 ראב"ד דק"ק אישפּיץ
 בעהמ"ח ס' עורה ישר, וספרי יו"ת
 כנף רננה ג"ח, ועוד.
 מחירו 1.20 קר.
 נמצא להמכר אצל המדפיס
S. L. Deutscher in Podgorze.

רעסטוראציע הנונה
בקראקא
 אתכבד בזה להודיע כשער בת רבים כי
 הרעסטוראציע בהאמעל מיללער
 דיעמעלסגאסע 35
 התנהל מעתה על ידי ותחת השגחת, ותחשב
 לפוליאלע הרעסטוראציע שלי בקארלסבאד
 הנורעט מאו לשם ולתמורת, ולכן אחלה בזה
 פני הנוסעים דרך פה וגם אנשי עירנו הנכבדים
 לומר אלי, וכמח ימצאו בעוהמי אצלי עונג ונחת
 בכל הענינים, הן במאכלים טובים ועימים וגם
 מסשרתי עושי רצוני השוקדים ורוזים במלאכתם
 למלאות חפץ כל איש ואיש יפיקו רצון עצהו"ט.
רפאל משה כהנא שפירא

Wyd.: **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.
 Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
 Drukem S. L. Deutschera w Podgórzu.

Aron Geller
Baumwolle-Garn-Fabrik
Bohorodezany (Galizien)
 ליעפערט צו בילליגסטען פרייזען זעהר
 פיינע אונד ווייכע
בוימוואלגארנע
 פערשיעדענע סארטען, וועלכע בעזאנדערס
 פיר שמריקמאשינען זעהר געאינגעט זינד.
 ביטטע אום פראכענעשטעללונג.

איינע הערצענסזאכע!
 פּע-ראנגט אין ארעי מאפּיקען נור
ח. ל. שפיטיץ
ציגארעטטענהילזען אויס קראקוי.
 איינע גראסע אנצאהל יורישע ארביימער
 פינדען דא איהר בראט, וואכיי די קווא-
 ליטאט, זאווי רי אויספיהרונג קיינעס-
 וועגס אנדערען נאכשטע הען.
 זוכט דאך ניכט בלאס דעם פאראורטיילס
 וועגען יוסט פּרעמודע אדער איי-סאָנדישע
 פּאבריקע, ווערעכע ביי דערזעלבען
 קוואליטאט טייערער קאסטען.

ביתי פתוח לרוחה.
 אודיע בזה לכל באי שערי עירנו, כי
 כבר תקעתי אהרי עם העםסיראציע
 והאמעל חדש לפי רוח העת בבית
דיעמעלסגאסע 63.
 אם אמרתו אספיה כמו המעלות
 הנמצאות בעסקי החרש הגליון קצר
 מלהשתרע, לכן אבקש מאת האורחים
 הנכבדים, סורו נא אל בית עברכם, ולינו
 פה הלילה, ואז אקוה, כי תפיקו רצון
 בכל אשר תשאל נפשכם, ותמיד תספרו
 תהלת ההאמעל החדש, והנני מוכן לקבל
 אתכם בספ"י ולשרתכם באהבה.
מאיר הכהן ראפאפארט
 פה קראקא.

ערשטע לעמבערגער
כשר דאמפּף זעלבוואארען פאבריק
פאסט עט קאמפּ.
 לעמבערג. נאזואוואגאסע נומער 10.
 קארל-לודוויגשמר. 41.
 הויפטפיליאלען }
 אין לעמבערג } באימוף 18
 באזשניצא 20
 איינציג דאשטעהענדע כשרה זעלבוואארען
 פאבריק, וועלכע אינטער אויפויכט אונד מיט
 הכשר מהרב האון הגדול רשכבה"ג מוהרי"ר
 יצחק שמעלקעס האב"ד מק"ק לכוב שטעהט.
 ערצייגט דיא שיענסמע סאלאמי עט פערשיע-
 דענע זעלבוואארען צו בילליגען פרייזען.

Saul Rafael Landau
Juwelier
KRAKAU Stradom 13.
 עמפּפּיעהלט זיין רייכהאלטיגעם לאגער
 פאן עכטען שווייצער גאלד אונד זילבער
 אוהרען, גאלד קעמטען, גאלד אונד זילבער
 עט יובעלען וואארען. צו דען בילליגסטען
 פרייזען. רעעלסטע בעדעיענונג.

ניי איינגעריכטע קראקויער
כשרה דאמפּפּעלזוואארען-פאבריק
 מיט דער בעסטען מאדערנסטען מאשינע. ערצייגט ישענע, פרימא סאלאמי
 וועראנעזער, ברוסט, שינקען, קרענוויסמל א. ז. וו. פּערזעהען מיט הכשר
 של הרב האון דפה שליט"א עמפּפּיעהלט צו בילליגסטען פרייזען.
 אויף פּערלאנגען ווירד פרייזקוראמע עט הכשר איינגעשיקט.
מנחם מענדל גראזער.
Emanuel Glaser, Dampfselchwarenfabrik
 KRAKAU, Bozego-Ciala 8.

SINA PELZ, KRAKAU
 Gegründet 1873. Oesterreich.
 איך ליעפערע ציאניסטען-אוהרען אנקער רעמאנטואר,
 גענויא רעגולירט, מיט מן-רוד אכצייבען א 3.25 פּל; ציאניסטען-
 קעמטע מיט בילד הערצלס פיינסטע אויספיהרונג א 60 קר.;
 ציאניסטען קראוואט-נאדעלן פיינסטע ארבייט א 15 קר.;
 גראסמעס פאבריק-לאגער פאן אוהרען, גאלד, זילבער עט כינא-
 זילבער, מוזיק-ווארען אונד אנדערע בעדארפס-ארטיקעל מיט שמוי-
 נענד בילליגען פרייזען. עקספארט נאך איבעראלל. אויף פּערלאנגען
 שיקע איך איללוסטרירטע פרייזקוראמע מיט צירקא 2000 איללוסטראציען
 חנם אין כסף.

ביטטע צו לעזען.
 איך כעעהרע מיך היעמיט אנצווייגען, דאס איך מיינע
 ביוהער אונטער דער פירמא **Spira & Gronner** געפיהרטע כשרה
 זעלבוואארענפאבריק צו פאלגע אויפלאזונג ריעזער פירמא פאן
 הייטע אין נור אונטער מיינער פירמא
A. S. SPRA,
כשר DAMPF-SELCHWAAREN-FABRIK
KRAKAU, Krakauergasse 6,
 ווייטער פיהרע. — אינדעם איך אלען מיינען ווי קניען דיא
 בעסטע בעדעיענונג צו אללעראייסערסטען פרייזען צוויכערע, ערוכע
 איך מיינע אדרעססע גענויא צו שרייבען אונד צייכענע
 האכאכמונגספאלל
אשר שמואל הכהן שפירא.

גימנאזיום עברי.
 צו יקטיצו התלמידים לקח טוב צווקרא, ס"ק ופוסקיה ציחד עם
 כל הנוודים, חשר ינוודו צגונותיות חשר להנווסלה ויחונכו צדתנו
 ולאונותנו הקדושה הנוסורה לנו. ובקוף השנה יקבלו תעודות, חשר יסוו
 צטרכן לכל דצר להעודות הגונותיות חשר להנווסלה. להחכלים כשרים
 צוזל ולהסגרה ונוולה ידאג הרב רחש ציה"ק. גם פולנית ינוודו סס.
 תלמידים שאינם צקייאים צשפת חשבנו וזוכר זים להכנס פה להחלקת-
 ההכנה (פרוגינאזיום) שנה חדשים קודם התחלת שנת הנווד וסס
 יכולים להתקבל צלי שוס תעודה וצ"ס.
האדרסה: Rabbiner Dr. M. JUNG, Ung. Brod (Mähren)

!!! אינטערעסאנט !!!
 איך געבע היעמיט דען געעהרטען פ. ט. קונדען צור קענטניס, דאס איך דיא ביי
 נון אונטער דער פירמא **Spira & Gronner** געפיהרטע כשרה זעלבוואארענפאבריק אויפגע-
 לעזט האבע, אונד פאן נון אין דיא זייט 30 יאהרע בעסט בעקאנטע כשרה זעלבוואארענפאבריק
 וויעדער אונטער מיינעם אייגענעם נאמען
Hirsch Gronners Sohn. Krakau, Krakauergasse Nr. 17.
 אים אייגענעם הויזע ווייטער פיהרע — מיט דער פעסטען פּערזויכערונג דאס איך שטעטס
 אייפריג עמיהט זיין ווערדע דאס מיר ביז נון געשענקטע פּערטרויען זאוואהל בעציגליך
 בעסטער קוואליטעט עט שטענענעסטע כשרת געוויסענענאפּטעט צו רעכטפּערטיגען, פּער-
 שפּרעכע בעסטע אונד ראשעסטע בעדעיענונג אונד איהרע געשעצטע אויפטרעגע העפל. ערביטענד
 צייכע מיט פּאַרזייגליכסטער האכאכמונג
Hirsch Gronners Sohn
Bernard Gronner Krakau, Krakauergasse Nr. 17
 א. ב. ביטטע נור גענוי צו אדרעסירען.